

است که با پوشش گیاهی خود امکان جذب مقدار زیادی از بارش‌ها را فراهم می‌سازند و بر غنای منابع آب زیرزمینی می‌افزایند.

در کوه‌ها، هرچه بالاتر رویم هوا سردتر می‌شود (به طور میانگین به ازای هر صد متر ارتفاع، یک درجه‌ی سانتی‌گراد)؛ این امر در کنار دیگر عوامل موثر در تغییر وضع آب و هوا در ارتفاع، سبب تغییرات شگفت‌آور وضع زیستی می‌شود. به همین دلیل کوه‌ها از بزرگ‌ترین منابع تنوع زیستی و پناهگاه گونه‌های بی‌شمار گیاهی و جانوری هستند. در پاره‌ای مناطق، اختلاف ارتفاع موجب تنوع باورنکردنی زیست بوم‌ها شده است؛ مثلاً در جبال بارز (استان کرمان) می‌توان با یک یا یک‌و نیم روز کوه‌پیمایی از زیست بوم کویری به کوه‌پایه‌های نیمه‌گرمسیری (با باغ‌های مرکبات) و بعد به اقلیم کوهستانی خنک (با درختان اُرس) و سرانجام به اقلیم سرد (با پوشش برف در ۶-۵ ماه از سال و گیاهان بوته‌ای خاص این مناطق) رسید.

کوه‌ها، گذشته از تامین آب، چوب، علوفه، و گیاهان دارویی، منشا خدمات دیگر هم برای انسان هستند: آنها تامین‌کننده‌ی بسیاری از مواد معدنی، نیروی برقابی، و نیز فراهم‌آورنده‌ی چشم‌اندازهای خیال‌انگیز و دلکش، و هوای خوش هستند که آرام‌بخش انسان گرفتار امروزی است. در کوه‌ها، اقوام و ملیت‌های گوناگون زندگی می‌کنند که هر یک حامل فرهنگ و آداب ویژه هستند، و نقشی در تنوع فرهنگی کشورها دارند. در ایران، بسیاری از زبان‌ها و نیم‌زبان‌ها، آوازها، گوشه‌های موسیقی، رقص‌ها، شیوه‌های معماری، و دست‌بافت‌های بی‌نظیر، خاستگاه کوهستانی دارند.

امروزه، فعالیت انسان باعث تغییر عمیق آب و هوای زمین شده است؛ کوه‌ها همچون فشارسنج‌هایی به تشخیص این تغییرات کمک می‌کنند. ارتفاع ۵۰۰۰ متر احتمالاً حساس‌ترین لایه‌ی زیست کره است، و با وجود اثر گلخانه‌ای در کره‌ی زمین، ارتفاع ۸۰۰۰ متر شاهد بیشترین تغییرات جوی است. عقب‌نشینی یخچال‌ها و برفچال‌های کوهستانی، نشانه‌ها و شاهدهای قابل استناد گرم شدن زمین هستند.

سال جهانی کوه‌ها

سازمان ملل متحد، سال ۲۰۰۲ را سال جهانی یا بین‌المللی کوه‌ها (International Year of Mountains) نامیده است. سازمان خواربار و کشاورزی (FAO) که از زیرمجموعه‌های سازمان ملل است، نهاد مسئول همکاری با دولت‌ها، سازمان‌های غیردولتی، و دیگر سازمان‌های وابسته به سازمان ملل در این زمینه است.

هدف کلی از اعلام سال کوه‌ها، افزایش آگاهی جهانی در مورد اهمیت کوه‌ها و وضع زندگی مردم کوه‌نشین، و کمک به توسعه‌ی پایدار این مناطق بوده است. در این راستا چند موضوع پی‌گیری می‌شود:

- فراهم سازی وضعیت مناسب برای کوه‌ها، با تبلیغ حفاظت آنها و پیشبرد توسعه‌ی پایدار در این مناطق.
- افزایش آگاهی در مورد زیست‌بوم‌های کوهستانی، و اهمیت آنها در تامین آب و بعضی از کالاهای استراتژیک و خدمات.
- تبلیغ و دفاع از میراث فرهنگی جامعه‌های کوهستانی.